

Y PWYLLGOR GWAITH

Cofnodion y cyfarfod rhithwir a gynhaliwyd ar 25 Hydref, 2021

PRESENNOL:	Y Cynghorydd Llinos Medi (Cadeirydd) Y Cynghorydd Ieuan Williams (Is-gadeirydd) Y Cynghorwyr Carwyn Jones, R. Meirion Jones, Alun Mummery, R.G. Parry, OBE FRAGS, Dafydd Rhys Thomas, Robin Williams.
WRTH LAW:	Prif Weithredwr Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) Pennaeth Gwasanaethau Tai Pennaeth y Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid Pennaeth Gwasanaethau Democratiaid Swyddog Pwyllgor (ATH)
YMDDIHEURIADAU:	Y Cynghorydd Richard Dew
HEFYD YN BRESENNOL:	Y Cynghorwyr Glyn Haynes, Kenneth Hughes, Trefor Lloyd Hughes, MBE, Aled Morris Jones, Dafydd Roberts, Mr Gareth Williams (Gohebydd Democratiaeth Leol)

Croesawodd y Cadeirydd bawb a oedd yn bresennol i'r cyfarfod hwn o'r Pwyllgor Gwaith; estynnodd ddymuniadau gorau ar ei rhan ei hun a'r Pwyllgor Gwaith i'r Cynghorydd Jeff Evans a oedd yn yr ysbyty ar hyn o bryd.

1. DATGAN DIDDORDEB

Ni fu i unrhyw un ddatgan diddordeb yn y cyfarfod.

2. MATERION BRYN A ARDYSTIUYD GAN Y PRIF WEITHREDWR NEU EI SWYDDOG PENODEDIG

Dim materion i'w hadrodd.

3. COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 27 Medi 2021 i'w cymeradwyo gan y Pwyllgor Gwaith.

Penderfynwyd cadarnhau fod cofnodion cyfarfod blaenorol y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 27 Medi, 2021 yn gywir.

4. PANEL RHIANTA CORFFORAETHOL

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod y Panel Rhianta Corfforaethol a gynhaliwyd ar 7 Medi 2021 i'w mabwysiadu gan y Pwyllgor Gwaith.

Penderfynwyd mabwysiadu cofnodion drafft cyfarfod y Panel Rhiantu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 7 Medi, 2021.

5. BLAEN RAGLEN WAITH Y PWYLLGOR GWAITH

Cyflwynwyd adroddiad Pennaeth Gwasanaethau Democraataidd yn cynnwys Blaen Raglen Waith y Pwyllgor Gwaith wedi'i diweddarau ar gyfer y cyfnod rhwng mis Tachwedd, 2021 a mis Mehefin, 2022 i'w hystyried gan y Pwyllgor Gwaith a thynnwyd sylw at y newidiadau canlynol –

- **Eitemau newydd ar y Flaen Raglen Waith**

- Eitem 3 – Strategaeth Hybu'r Gymraeg 2021-26 ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 4 - Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-32 ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 10 – Cynllun Trosiannol: Ynys Môn (ar ôl y pandemig) yn amodol ar gadarnhad ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 12 – Datganiad o Bolisi Gamblo 2022-25 ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 14 – Polisi Rheoli Asedau Gwasanaeth 2021-31: Ystâd Mân-ddaliadau ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 15 – Polisi Rheoli Asedau Corfforaethol 2021-26 ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 20 – Polisi Ecwiti a Rennir - ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 13 Rhagfyr, 2021
- Eitem 28 – Asesiad o Anghenion y Boblogaeth: Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014
- Eitemau 39 i 42 – Adroddiadau monitro perfformiad a chyllideb ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor Gwaith ym mis Mehefin, 2022

- **Eitemau wedi'u haildrefnu**

- Eitem 13 – Strategaeth Cyfraniadau Budd Cymunedol wedi'i haildrefnu o fis Hydref, 2021 i gyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 29 Tachwedd, 2021
- Eitem 22 – Strategaeth Tai Lleol 2022-27 wedi'i haildrefnu o fis Rhagfyr, 2021 i gyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 24 Ionawr, 2022
- Eitem 29 – Aildrefnwyd Cynllun Rheoli AHNE o fis Rhagfyr, 2021 i gyfarfod y Pwyllgor Gwaith ar 14 Chwefror, 2022

- **Eitemau wedi'u dirprwyo i Aelod Portffolio benderfynu arnynt**

- Eitem 30 – Adroddiad Cydraddoldeb Blynyddol (Aelod Portffolio Gwasanaethau Cymdeithasol) i'w gyhoeddi ym mis Mawrth, 2022
- Eitem 37 – Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2021/22 (Aelod Portffolio sy'n gyfrifol am y Gymraeg) i'w gyhoeddi ym mis Mehefin, 2022

Penderfynwyd cymeradwyo'r raglen waith wedi'i diweddarau am y cyfnod rhwng Tachwedd, 2021 a Mehefin 2022 fel y'i cyflwynwyd gan nodi fod y Blaen Raglen Waith

yn cael ei diweddarau'n fisol a'i chyflwyno fel eitem safonol yn fisol i'r Pwyllgor Gwaith.

6. YMGYNGHORIAD AR LEFEL PREMIWM Y DRETH GYNGOR AR GYFER AIL GARTREFI

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau)/Swyddog Adran 151 yn nodi canlyniadau ymarfer ymgynghori cyhoeddus ar y bwriad i gynyddu premiwm y dreth gyngor ar eiddo a feddiennir o bryd i'w gilydd (ail gartrefi) i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Adroddodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 fod y pŵer i godi'r premiwm wedi dod i rym ar 1 Ebrill, 2017 a bod y Cyngor wedi gosod y premiwm i ddechrau ar 25%; yn dilyn ymgynghoriad ym mis Chwefror, 2019, penderfynodd y Cyngor gynyddu'r premiwm i'w lefel bresennol o 35% o 1 Ebrill, 2019. Ar 1 Medi, 2021, mae 2,670 o eiddo yn gorfod talu'r premiwm o 35%. Ar hyn o bryd mae 10 awdurdod lleol yng Nghymru gan gynnwys Ynys Môn yn defnyddio'r premiwm, sy'n amrywio o 25% (2 awdurdod), 35% (Ynys Môn), 50% (5 awdurdod) a 100% (2 awdurdod). Er nad yw'r defnydd y dylid ei wneud o'r refeniw a gynhyrchir gan y premiwm wedi'i nodi yn y ddeddfwriaeth, mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn nodi y bwriedir ei ddefnyddio fel dull o sicrhau bod cartrefi gwag hirdymor yn cael eu hail-ddefnyddio ac i helpu awdurdodau lleol i gynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy a thrwy hynny wella cynaliadwyedd cymunedau lleol.

Yn Rhagfyr 2020 penderfynodd y Pwyllgor Gwaith gynnal ymgynghoriad llawn ar ei fwriad i gynyddu premiwm ail gartrefi i 50%; agorodd yr ymgynghoriad ar 14 Mehefin, 2021 a daeth i ben ar 6 Awst, 2021 a chafwyd cyfanswm o 1,434 o ymatebion. Darperir gwybodaeth am leoliad yr ymatebwyr ac a oeddent yn berchnogion ail gartref, uned hunanarlwyo neu dalwyr y dreth gyngor yn unig yn adran 2 o'r adroddiad (paragraffau 2.3 a 2.4) fel y mae gwybodaeth am y safbwyntiau a fynegwyd ynghylch effaith ail gartrefi ar gymunedau lleol, yr economi lleol a'r Gymraeg (paragraffau 2.5 a 2.6) yn ogystal â lefel y premiwm a ph'un ai y dylid ei gynyddu ai peidio ac os felly i ba lefel y dylid ei godi (paragraffau 2.7 a 2.8). Amlinellir yr ymateb o ran barn pobl ynghylch sut y dylid defnyddio'r incwm o'r premiwm ym mharagraff 2.9. Ceir crynodeb o'r holl bwyntiau cyffredinol a godwyd yn yr ymgynghoriad yn Nhabl 3 yr adroddiad.

Roedd y rhan fwyaf o drigolion Ynys Môn a ymatebodd i'r ymgynghoriad o'r farn bod y nifer bresennol o ail gartrefi ar yr Ynys yn cael effaith andwyol ar gymunedau lleol a'r Gymraeg ac i raddau llai, ar yr economi leol. Roeddent hefyd o'r farn bod y nifer uchel o ail gartrefi yn codi prisiau tai ac yn eu gwneud yn anfforddiadwy i bobl leol. Roedd y rhan fwyaf o'r bobl a ymatebodd i'r ymgynghoriad yn cefnogi cynnydd yn y premiwm ar ail gartrefi gyda 45% o blaid cynnyddu'r premiwm i 100%. Mae'r rhan fwyaf o'r ymatebwyr am weld y Cyngor yn defnyddio unrhyw arian ychwanegol a gynhyrchir i helpu pobl leol i brynu neu rentu eu cartref cyntaf.

Mae Adran 3 yr adroddiad yn nodi effaith ariannol cynnyddu'r premiwm tra bod adrannau 4 a 5 yn amlinellu'r manteision a'r risgiau cysylltiedig. Bydd codi'r premiwm yn creu incwm ychwanegol i'r Cyngor, ond bydd y lefel yn dibynnu ar sut mae perchnogion ail gartrefi yn ymateb i'r cynnydd. Gall lefel yr incwm ychwanegol a gynhyrchir fod yn is os bydd perchnogion ail gartrefi yn defnyddio'r bylchau presennol er mwyn osgoi talu'r premiwm uwch (mae paragraff 3.8 yn cyfeirio). Mae perygl hefyd y bydd cynnydd sylweddol yn y premiwm yn golygu bod nifer fawr o eiddo'n cael eu hail-ddynodi'n llety hunanarlwyo ac yn destun ardrethi Annomestig yn hytrach na'r Dreth Gyngor (mae paragraff 1.6 yn amlinellu'r broses ar gyfer ail-ddynodi eiddo drwy Asiantaeth y Swyddfa Brisiol). Byddai hyn yn arwain at ostyngiad untro yn incwm y Dreth Gyngor yn 2022/23 ond byddai'n cael ei wrthbwyso gan gynydd yng nghyllid Llywodraeth Cymru yn 2023/24 oherwydd sut mae'r dull ariannu'n gweithio (esbonnir hyn ym mharagraff 3.10). At hynny, mae codi'r premiwm yn sylweddol yn

caniatáu i'r Cyngor ymateb i sylwadau Llywodraeth Cymru nad yw'r Cyngor yn defnyddio'n llawn y pwerau a roddwyd iddo i fynd i'r afael â'r broblem a byddai'n sbarduno Llywodraeth Cymru i ymateb i gau'r bylchau a newid deddfau a pholisïau cynllunio. Byddai angen mwy o adnoddau gweinyddol pe bai'r premiwm yn cael ei gynyddu i ddelio â mwy o lwyth gwaith a ddeuai yn sgil hynny a hefyd i ganiatáu i fwy o adnoddau gael eu cyfeirio at nodi'r rhai sy'n osgoi talu'r premiwm.

Dywedodd y Cynghorydd Robin Williams, Aelod Portffolio Cyllid fod premiwm Treth y Cyngor, yn ei farn ef, yn arf heb lawer o fin a bod ganddo amheuon gwirioneddol ynghylch ei effeithiolrwydd wrth fynd i'r afael â mater ail gartrefi, yn enwedig gan fod nifer cynyddol o berchnogion ail gartrefi wedi bod yn manteisio ar fylchau presennol i ailddosbarthu eu heiddo fel busnesau nad ydynt yn gorfod talu'r Dreth Gyngor ond sy'n cael rhyddhad o ardrethi busnes hefyd. Credai fod yn rhaid i Lywodraeth Cymru gymryd camau mwy radical i fynd i'r afael â'r mater mewn ffordd nad yw'n effeithio ar dwristiaeth, sy'n ddiwydiant pwysig a gwerthfawr yn Ynys Môn, ond a fyddai'n atal twf ail gartrefi sy'n cael effaith andwyol ar gymunedau ar yr Ynys ac ar yr iaith a'r diwylliant Cymraeg, a'i fod yn batrwm sydd hefyd yn cael ei ailadrodd mewn ardaloedd lle nad yw twristiaeth yn amlwg drwy'r holl AirBnBs. Yn ei farn ef, roedd angen i Lywodraeth Cymru ystyried diwygio rheolau cynllunio neu ganiatáu i awdurdodau cynllunio lleol wneud hynny, fel y byddai'n rhaid i unrhyw un sydd am newid eiddo yn eu perchnogaeth neu a osodir i fod yn gartref gwyliau wneud cais am ganiatâd cynllunio ar gyfer newid defnydd. Ymhlith yr opsiynau eraill y gellid eu hystyried hefyd fyddai codi trethi ar gartrefi a ddefnyddir fel busnesau neu ar yr incwm a geir, codi TAW ar eiddo a osodir fel cartrefi gwyliau neu gyflwyno treth twristiaeth/cyrchfan yng Nghymru yn yr un modd ag a godir mewn llawer o wledydd eraill. Nid yw'r pŵer a roddir i awdurdodau lleol yng Nghymru i godi premiwm Treth y Cyngor ar ail gartrefi yn cael yr effaith a ddymunir o ran lleihau nifer yr ail gartrefi ac nid oes tystiolaeth ar gael ar hyn o bryd i ddangos y byddai codi'r lefel premiwm i 100% yn effeithiol yn ardaloedd yr awdurdodau lleol hynny sydd wedi dewis gwneud hynny; mae'n debygol y bydd mwy o ail gartrefi'n cael eu newid i fod yn ddefnydd busnes ac yn osgoi talu'r premiwm (a'r Dreth Gyngor) yn gyfan gwbl. Dywedodd yr Aelod Portffolio dros Gyllid ei fod yn ffafrio ac felly'n argymhell dull graddol a fyddai'n gweld lefel y premiwm yn cael ei gynyddu'n raddol fel yr adlewyrchir yn y cynigion yn yr adroddiad.

Dywedodd y Cynghorydd Alun Mummery, gan siarad fel Aelod Portffolio Tai a Chefnogi Cymunedau, ei fod yntau hefyd yn cefnogi codi premiwm Treth y Cyngor i 50% gyda'r bwriad o'i godi ymhellach i 75% ac i 100% yn y blynyddoedd dilynol. Roedd yn seilio ei sylwadau ar lawer o drafodaethau yr oedd wedi bod yn rhan ohonynt ar y pwnc hwn dros y blynyddoedd. Cymharodd Ynys Môn fel un o chwe awdurdod lleol y gorllewin i'r Brenin Canute oedd yn ceisio atal y llanw, ond yn ofer, wrth iddo droi'n tsunami yn ddiweddar, a mynd rownd mewn cylchoedd yn ceisio dod o hyd i ateb i'r broblem pan fo'r atebion yn nwylo Llywodraeth Cymru. Rhoddwyd y pŵer i awdurdodau lleol yng Nghymru godi premiwm Treth y Cyngor ar ail gartrefi hyd at 100% yn ôl yn 2014 ond ni chafodd y bwllch sy'n caniatáu i berchnogion ail gartrefi ailgynllunio eu heiddo at ddibenion busnes a throsglwyddo i'r system ardrethi busnes ei gau ar yr un pryd. Er i Weinidog Tai a Llywodraeth Leol Llywodraeth Cymru wneud datganiad ar 6 Gorffennaf, 2021 ei bod yn bwriadu cymryd sylw o'r 12 argymhelliad a wnaed gan Dr Simon Brooks yn ei adroddiad ar ail gartrefi gyda "dull tair elfen" a byddai'n cyhoeddi Cynllun Tai mewn Cymunedau Cymraeg yr hydref hwn, nid yw'r rhain wedi dod i'r amlwg eto. Cododd Cyngor Sir Ynys Môn breimiwm o 25% ar ail gartrefi yn 2017 gan ei godi i 35% yn 2019, ac mae'n un o ddim ond tri awdurdod yng Nghymru sy'n codi premiwm o 100% ar gartrefi gwag. Mae Gwasanaeth Tai'r Cyngor wedi elwa ar y swm o £350k y flwyddyn o'r premiwm sydd wedi helpu i roi grantiau i brynwyr tro cyntaf gyda 37 o geisiadau llwyddiannus y llynedd, a hefyd i gefnogi adnewyddu tai. Roedd hyn yn anad dim wedi dylanwadu ar ei benderfyniad i beidio â chefnogi cynyddu'r premiwm i 100% yn syth gan y gallai hynny annog mwy o berchnogion ail gartref i geisio osgoi ei dalu ac os na fydd Llywodraeth Cymru yn cyflawni ei haddewidion ar gyfer gweithredu, byddai'n gadael y Cyngor heb ddim i syrthio'n ôl arno. Mae prisiau tai yn genedlaethol wedi cynyddu'n

sylweddol gan olygu bod prynu cartref allan o gyrraedd llawer o bobl ifanc; felly mae mynd i'r afael â'r mater yn gofyn am bolisi cenedlaethol yn hytrach na chamau tameidiog.

Dywedodd y Cyngorydd R. Meirion Jones, Aelod Portffolio Addysg, Llyfrgelloedd, Ieuenctid a Diwylliant ei fod yn cefnogi codi lefel y premiwm i 100% i ddechrau oherwydd ei fod yn credu mai dyma'r peth iawn i'w wneud ac oherwydd bod Llywodraeth Cymru wedi bod yn amharod i gydnabod mater ail gartrefi fel problem. Er bod hyn wedi'i gydnabod ers hynny ychydig iawn o newid a fu ar y mater ac roedd yn annog Llywodraeth Cymru i gymryd camau yn enwedig i atal y weithred o newid dosbarth cartrefi, gydag ail gartrefi'n cael eu hail-ddynodi'n wyliau a'u trosglwyddo i ardrethi busnes sy'n hawlio rhyddhad ardrethi busnes yn y broses. Pwysleisiodd ei bod yn bwysig nodi bod y cynigion a gyflwynwyd fel rhan o'r adroddiad i'r cyfarfod heddiw yn gyfaddawd sy'n adlewyrchu'r gwahanol safbwyntiau a fynegwyd fel rhan o'r ymgynghoriad.

Wrth ddiolch i'r Swyddog am yr adroddiad a'r Aelodau Portffolio am eu safbwyntiau, tynnodd y Cadeirydd sylw at y ffaith bod y Cyngor wedi cyflwyno sylwadau i Lywodraeth Cymru ar y mater hwn ar adegau blaenorol.

Penderfynwyd –

- **Argymhell i'r Cyngor gynyddu'r premiwm ar eiddo sydd wedi'u dodrefnu'n sylweddol ond sydd ddim yn cael eu hystyried yn unig neu'n brif breswylfa'r trethdalwr (ail gartrefi) i 50% o 1 Ebrill 2022/23.**
- **Rhoi gwybod yn ffurfiol i'r trethdalwyr – trethdalwyr sy'n gorfod talu'r premiwm - o fwriad y Cyngor i gynyddu'r premiwm i 50%, cyn gynted â phosibl. Fel hyn, bydd modd iddynt wneud trefniadau amgen os nad ydynt yn dymuno talu'r premiwm uwch.**
- **Bod y Pwyllgor Gwaith yn ailddatgan eu bwriad i:**
 - **Gynyddu'r premiwm ar eiddo sydd wedi'i ddodrefnu'n sylweddol ond nad yw'n cael ei ystyried yn unig neu'n brif breswylfa'r trethdalwr (ail gartrefi), i 75% o fis Ebrill 2023 a 100% o fis Ebrill 2024;**
 - **Barhau i roi pwysau ar Lywodraeth Cymru i wneud hynny y gallant i ganiatau'r Cyngor reoli nifer yr ail gartrefi ar yr Ynys;**
 - **Barhau i ofyn i Lywodraeth Cymru newid y ddeddfwriaeth bresennol er mwyn sicrhau bod perchnogion ail gartrefi yn gwneud cyfraniad treth addas, naill ai drwy'r Dreth Gyngor neu drwy Drethi Busnes.**
- **Bod cyllid yn cael ei ryddhau o'r incwm ychwanegol a wneir, er mwyn cyflogi dau aelod ychwanegol o staff yn nhîm y Dreth Gyngor o Ionawr 2022 i ymdrin â'r llwyth gwaith cynyddol (apeliadau, adfer ac ati). Bydd y cyllid, hefyd, yn fodd i'r Tîm fod yn fwy rhagweithiol wrth nodi achosion o osgoi treth. Yn seiliedig ar raddfeydd cyflog 2021/22, byddai swm o £65k yn ddigon i dalu cyflogau a'r costau cysylltiedig.**
- **Bod y Pwyllgor Gwaith yn penderfynu sut i ddefnyddio'r incwm ychwanegol a bod y cynigion yn cael eu cynnwys yn rhan o gynigion cyllideb refeniw 2022/23, gyda'r mwafrif o'r cyllid ychwanegol yn cael ei gyfeirio at gyllido cynlluniau i helpu pobl leol i brynu cartrefi eu hunain ac i hyrwyddo'r economi leol.**

7. LLYTHYR BLYNYDDOL OMBWDSMON GWASANAETHAU CYHOEDDUS 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro yn cynnwys Llythyr Blynyddol yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer 2020/21 i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Dywedodd y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas, Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol, fod Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru wedi cyhoeddi adroddiad blynyddol ar y gwaith a wnaed gan ei swyddfa ers 2006. Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru hefyd yn cyhoeddi crynodeb blynyddol ar wahân o berfformiad pob cyngor ar ffurf llythyr blynyddol sydd ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad. Ar gyfer Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) y prif negeseuon ar gyfer 2020/21 yw bod 18 o gwynion wedi'u cyflwyno yn erbyn y Cyngor yn ystod y flwyddyn, i lawr o 26 yn 2019/20; o'r 18 cwyn hynny, barnwyd nad oedd angen i Swyddfa Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru ymchwilio iddynt. Ni chofnodwyd unrhyw gwynion Cod Ymddygiad yn erbyn aelodau etholedig yn ystod y flwyddyn. Gellir gweld perfformiad CSYM o'i gymharu â chynghorau eraill Cymru o dan nifer o benawdau yn y tablau a ddarperir gyda'r llythyr. Yn ogystal â hyn, yn unol â chais yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, darparwyd hyfforddiant i staff sy'n delio â chwynion gyda chwe sesiwn i gyd wedi'u cynnal gan y Tîm Safonau Cwynion rhwng 23 Hydref, 2020 a 27 Tachwedd, 2020; roedd nifer dda'n bresennol yn y rhain ac roedd yr adborth a gafwyd yn gadarnhaol. Yn unol â chais Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru, bydd llythyr yn awr yn cael ei anfon at ei Swyddfa i'w hysbysu o ganlyniad ystyriaeth y Cyngor o'r llythyr blynyddol a'r camau y mae'n bwriadu eu cymryd mewn ymateb iddo.

Cadarnhaodd y Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)/Swyddog Monitro fod y prif negeseuon ar gyfer CSYM o adolygiad Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru o'r flwyddyn wedi'u crynhoi ym mharagraff 3 o'r adroddiad.

Penderfynwyd nodi a derbyn Llythyr Blynyddol yr Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus ar gyfer 2020/21 a dirprwyo'r Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) i ysgrifennu at Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru erbyn 15 Tachwedd, 2021 i gadarnhau'r un peth ac i ddatgan y bydd y Cyngor yn parhau i fonitro cwynion a thrwy hynny'n rhoi'r wybodaeth ofynnol i'r Aelodau er mwyn craffu ar berfformiad.

8. ADRODDIAD PERFFORMIAD BLYNYDDOL 2020/21

Cyflwynwyd adroddiad Pennaeth y Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid sy'n cynnwys Adroddiad Perfformiad Blynyddol y Cyngor ar gyfer 2020/21 i'w ystyried gan y Pwyllgor Gwaith.

Dywedodd y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas, Aelod Portffolio Busnes Corfforaethol fod yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol yn rhoi gwerthusiad o ba mor dda y cyflawnodd y Cyngor yn erbyn ei dri amcan llesiant allweddol yn ystod 2020/21 fel yr adlewyrchir yn y data dangosyddion perfformiad a'r dadansoddiad a geir ynddo mewn blwyddyn heriol iawn oherwydd y pandemig byd-eang. Er mai prif nod y Cyngor oedd cadw ei weithlu a phobl Ynys Môn yn ddiogel ac yn iach yn ystod y cyfnod anodd hwn a sicrhau bod gwasanaethau statudol yn cael eu cynnal - manylir ar y camau penodol a gymerwyd i'r perwyl hwn yn yr adroddiad - llwyddodd y Cyngor hefyd i wneud cynnydd mewn nifer o feysydd ar draws gwasanaethau gan ddatblygu mentrau a phrosiectau arfaethedig fel y disgrifir yn adrannau naratif yr adroddiad. Llwyddodd y Cyngor i gyflawni cymaint ag y gwnaeth oherwydd ymdrechion difflino a gwaith caled ei staff, ei bartneriaid a'r rhai sydd wedi'u contractio i ymgymryd â gwaith ar ei gyfer, ac er ei fod yn galonogol nodi cynnydd y rhaglen brechlynnau atgyfnerthu, disgwylir y bydd y Cyngor yn dal i wynebu heriau pellach wrth iddo ddechrau ar gyfnod y gaeaf sy'n draddodiadol anodd.

Cadarnhaodd Pennaeth Proffesiwn (AD) a Thrawsnewid ei bod yn statudol ofynnol i'r Cyngor gyhoeddi Adroddiad Perfformiad Blynyddol erbyn diwedd mis Hydref bob blwyddyn. 2020/21 yw'r flwyddyn olaf y mae angen gwneud hyn gan fod trefniadau newydd ar gyfer adrodd ar berfformiad yn cael eu cyflwyno o dan ddarpariaethau Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau Cymru 2021. Er ei bod wedi bod yn dasg heriol i geisio adlewyrchu ehangder y gweithgarwch sydd wedi digwydd mewn blwyddyn eithriadol, y gobaith yw y bydd yr adroddiad blynyddol yn rhoi adlewyrchiad teg o berfformiad dros y cyfnod.

Cyflwynodd y Cynghorydd Aled Morris Jones, Cadeirydd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, adroddiad o gyfarfod y Pwyllgor ar 18 Hydref, 2021 y cyflwynwyd yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol ar gyfer 2020/21 iddo a lle cydnabuwyd ac y diolchwyd am gyfraniad staff tuag at yr ymdrech pandemig a thuag at sicrhau parhad gwasanaethau hanfodol ar adeg anodd iawn. Wrth ystyried yr adroddiad, roedd y Pwyllgor wedi mynegi rhywfaint o bryder ynghylch y cynnydd yn y gyfradd Covid ar Ynys Môn ac yn ehangach yng Nghymru; roedd y Pwyllgor eisiau gwybod yn benodol sut yr oedd y pandemig parhaus wedi effeithio ar y sector busnes a gofynnodd am wybodaeth am nifer y busnesau ar Ynys Môn a oedd wedi dod i ben o ganlyniad y pandemig. Roedd y Pwyllgor wedi argymhell bod yr adroddiad yn mynd gerbron y Pwyllgor Gwaith i gael ei gymeradwyo a'i gyhoeddi wedyn erbyn y dyddiad cau ar 31 Hydref.

Tynnodd y Cynghorydd R. Meirion Jones, Aelod Portffolio Addysg, Llyfrgelloedd, Ieuenctid a Diwylliant sylw at welliant i baragraff olaf adran Addysg a Sgiliau'r Adroddiad Perfformiad Blynyddol ar dudalen 14 lle mae'n cyfeirio at gau pob adeilad ysgol am ran gyntaf y flwyddyn oherwydd y pandemig coronafeirws, ond nid dyna a ddigwyddodd i bob pwrpas; bydd y frawddeg fel y'i diwygiwyd a fydd yn cael ei hadlewyrchu yn y fersiwn sydd i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn ar 26 Hydref, 2021 yn darllen fel hyn - *yn ystod rhan gyntaf y flwyddyn roedd ysgolion yn gweithredu o dan amodau brys oherwydd pandemig y Coronafeirws. Darparwyd canolfannau gofal ar gyfer plant sy'n agored i niwed a phlant gweithwyr allweddol, a pharatowyd gwersi a gweithgareddau ar-lein i bob myfyriwr eu gwneud gartref.*

Gan gyfeirio at gais y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol am ddata ynghylch busnesau sydd wedi cau, eglurodd y Prif Weithredwr fod e-bost wedi'i ddisbarthu i aelodau'r Pwyllgor i esbonio bod y data diweddaraf a ddarperir gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (SYG) wedi'i ryddhau ym mis Tachwedd, 2020 ac mae'n ymwneud â newidiadau a ddigwyddodd yn 2019. Nid yw gwybodaeth am gyfnod y pandemig wedi'i choladu a'i rhyddhau eto ac er nad yw'r SYG wedi nodi pryd y bydd y data ar gyfer 2020 ar gael, unwaith y cyhoeddir y ffigurau byddant yn cael eu rhannu ag aelodau etholedig.

Penderfynwyd argymhell i Gyngor Sir Ynys Môn fod Adroddiad Perfformiad 2020/21 yn adlewyrchiad cywir o waith yr Awdurdod dros y cyfnod ac y dylid ei gyhoeddi erbyn y dyddiad cau statudol ar 31 Hydref.

9. GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

O dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, penderfynwyd gwahardd y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail y golygai ddatgelu gwybodaeth eithriedig fel y'i diffinnir ym Mharagraff 16 o Atodlen 12A o'r Ddeddf honno.

10. ERLYNIAD DIFROD I'R PRIFFYRDD

Cyflwynwyd adroddiad y Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) mewn perthynas ag erlyniad difrod i'r priffyrdd i'r Pwyllgor Gwaith ei ystyried.

Adroddodd y Cynghorydd R.G.Parry, OBE, FRAgS, Aelod Portffolio Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo ar gefndir y mater a oedd yn achosi difrod i briffordd a gynhelir yn gyhoeddus a chyfeiriodd at y sefyllfa ddiweddaraf o ran dod i benderfyniad yn y mater.

Amlinellodd y Pennaeth Gwasanaeth (Priffyrdd, Gwastraff ac Eiddo) yr opsiynau a ystyriwyd a goblygiadau pob un a rhoddodd fanylion trafodaethau, ymgysylltu a gweithgarwch hyd yma o ran parti arall yn y mater. Cyfeiriodd y Swyddog at y camau gweithredu arfaethedig ar gyfer bwrw ymlaen â'r mater ac esboniodd y rhesymeg dros yr argymhelliad.

Penderfynwyd cymeradwyo argymhellion yr adroddiad a symud ymlaen yn unol â hynny.

11. GWAHARDD Y WASG A'R CYHOEDD

O dan Adran 100 (A) (4) Deddf Llywodraeth Leol 1972, penderfynwyd gwahardd y wasg a'r cyhoedd o'r cyfarfod yn ystod y drafodaeth ar yr eitem ganlynol ar y sail y golygai ddatgelu gwybodaeth eithriadig fel y'i diffinnir ym mharagraffau 12,13 a 14 o Atodlen 12A o'r Ddeddf honno ac yn y Prawf Budd y Cyhoedd a gyflwynwyd.

12. DATBLYGU TAI DROS 10 UNED – TIR GER YSTÂD DDIWYDIANNOL PENTRAETH

Cyflwynwyd adroddiad Pennaeth Gwasanaethau Tai sy'n ceisio cymeradwyaeth y Pwyllgor Gwaith i symud ymlaen i ddatblygu 10 o unedau tai ar dir ger Ystâd Ddiwydiannol Pentraeth i'w ystyried.

Dywedwyd wrth y Pwyllgor Gwaith bod y safle wedi'i leoli ger Ystâd Ddiwydiannol Pentraeth a bod caniatâd cynllunio llawn wedi'i roi ym mis Medi, 2021 ar gyfer 23 o dai newydd fel rhan o ddatblygiad dan arweiniad Cymdeithas Tai Clwyd Alyn. Mae Clwyd Alyn yn un o dair cymdeithas dai weithredol sy'n adeiladu tai fforddiadwy ar yr Ynys. Lle bo'n bosibl, mae'r Awdurdod yn ceisio gweithio mewn partneriaeth â darparwyr tai eraill ac yn yr achos hwn mae wedi cael cynnig 10 o'r 23 eiddo ar y safle gan roi cyfle i gynnig rhai o'r eiddo newydd i'w gwerthu i brynwyr tro cyntaf lleol drwy gydberchnogaeth a/neu rentu ar rent canolraddol. Bydd y tai'n cael eu hadeiladu ar sail egwyddorion cynaliadwy a byddant yn effeithlon iawn o ran ynni. Fel rhan o'r broses gynllunio, dangosodd gwybodaeth a ddarparwyd gan y datblygwr fod 37 o ymgeiswyr am dai ym Mhentraeth ar restr aros y Cyngor ac mae 7 arall ar restr tai fforddiadwy Tai Teg. Bydd yr eiddo yma, y bydd deg ohonynt yn enw'r Cyngor, yn cyfrannu at ateb y galw am dai yn yr ardal. Caiff y datblygiad ei ariannu'n rhannol drwy grant gan Llywodraeth Cymru ac yn rhannol drwy'r Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r model ariannol a fabwysiadwyd gan yr Awdurdod i asesu hyfywedd ariannol cynlluniau datblygu tai yn dangos bod y cynllun a'r costau cysylltiedig yn hyfyw ac yn cydymffurfio â chanllawiau'r Awdurdod ar ddatblygu tai newydd.

Penderfynwyd cymeradwyo bwrw ymlaen i ddatblygu tai cyngor newydd o 10 uned ar dir ger Ystâd Ddiwydiannol Pentraeth.

**Cynghorydd Llinos Medi
Cadair**